

Perspektiva očima Mauritia Cornelia Eschera

Alena Hesounová

II. Ročník

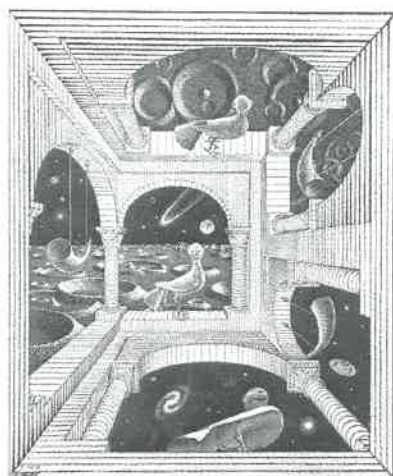
2006/2007

Perspektiva očima Mauritia Cornelia Eschera

Ve své práci jsem se rozhodla psát o Mauritiu Corneliu Escherovi. Ačkoli mnohá z jeho děl jsou přímo nabita perspektivou, každého upoutá především nesmírná iluzivnost jeho perspektivní kresby.

M.C.Escher se narodil 17.června 1898 v Holandsku. Byl proslulým umělcem známým svými kresbami a grafikami. Ty tvořila především mezzotinta, dřevořez a litografie. Přestože studoval vysokou školu architektury a interieru, matematika mu byla poměrně cizí. Chápal ji více intuitivně a vizuálně, než-li z matematického hlediska.

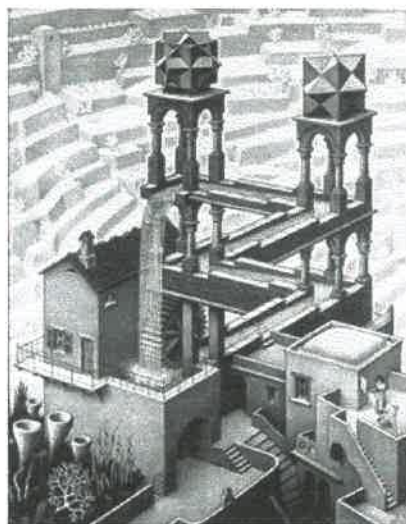
Zaujal mě ale fakt, že Escherovy grafiky jsou vždy postaveny na jakési matematické řadě, posloupnosti a logice. Stejně tomu tak je u klasické perspektivy. Přestože i ta má svá pevně stanovená a přísná pravidla, Escher ji v mnohých případech převrací a klade do protikladů. Samozřejmě, že při konstrukci svých obrazů její pravidla naprosto přesně dodržuje. To je také důvod, proč jeho díla vypadají natolik věrohodně. Jsou založena na pravdivých zákonech perspektivy, ovšem rukou Mistra Eschera tak v konečném výsledku vzniká dokonalý optický klam.

Je zvláště zajímavé zkoumat, jak při pozorování těchto kreseb pracuje lidský mozek. Na jednu stranu se nechce přizpůsobit fiktivní realitě, na stranu druhou si ji ale s úžasem připouští, protože pravidlům perspektivy naprosto odpovídá.

Při pohledu na Escherovy grafiky (mám na mysli ty, které se týkají iluzionistické architektury) musíme stále intenzivněji pozorovat zobrazený

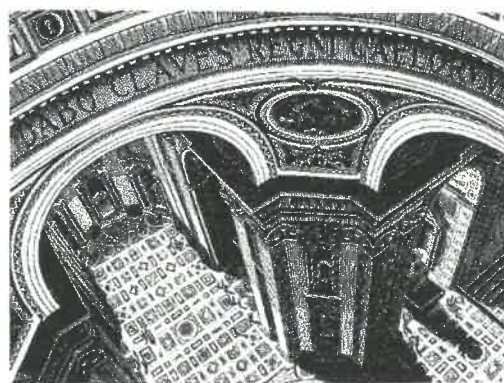
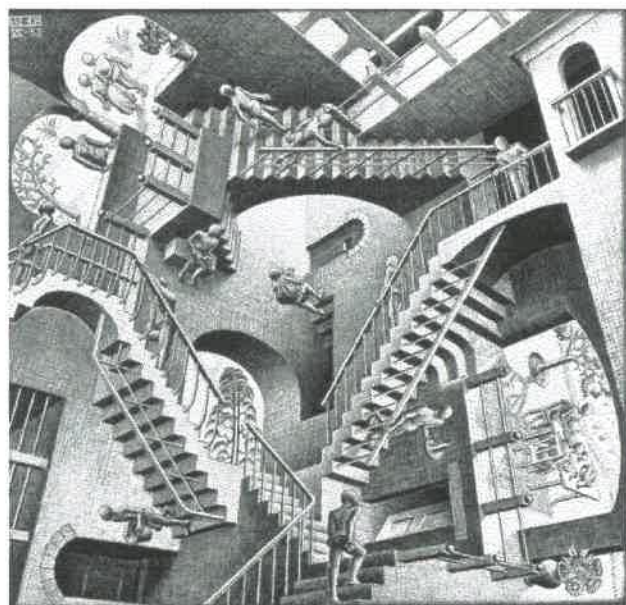
prostor. Ačkoli víme, že není žádný způsob jak ho dešifrovat, uvést do sobě vlastního přirozeného prostředí, snažíme se rozluštit, z které strany do „Escherova světa“ vstoupit. Prostor vidíme z několika úhlů pohledu najednou. Jedna stěna zároveň tvoří strop stěny vedlejší, která slouží jiné jako podlaha. Schody se nám před očima mění v nekonečnou smyčku (obr., *Konvexní a konkávní*), voda teče v neustálém koloběhu, protiřečí si – nemá spád, spíše jakoby proudila do kopce...

Věřím, že na někoho mohou Escherovy kresby působit neklidně až paranoidně. Cosi nás nenechává na pokoji. To je úděl optických klamů.

Často klade iluzionistickou perspektivu do reálné architektury, což v nás ještě více vyvolává zmatený pocit, že „něco není v pořádku“.

Escher využívá perspektivu i jinými způsoby. Mnohé jeho práce mají silnou perspektivní zkratku, téměř až přehnanou. Sem můžeme počítat díla z ranějšího období, např. grafiku *St. Petr v Římě*, která má neuvěřitelnou hloubku. Monumentalita chrámu je zde naprosto věrohodná.

„St. Petr v Římě“ (1935) ↑

← „Relativita“ (1953)

Litografie známá pod názvem „*Relativita*“ (1953) je dalším příkladem Escherovy utopistické vize perspektivy v architektuře. Tři schodiště dělicí od sebe tři různé světy (dimenze), tři skupiny lidí, o jejichž možném vzájemném setkání můžeme pouze polemizovat.... Ráda bych citovala slova samotného M.C.Eschera, která napsal v souvislosti s tímto obrazem :

„Tři roviny gravitace zde působí kolmo jedna na druhou. Tři povrchy, na nichž žijí lidé, se v pravém úhlu protínají. Dva obyvatelé různých světů nemohou jít, sedět či stát na téže podlaze, protože jejich pojetí horizontálního a vertikálního se neshoduje. Mohou však používat tytéž schody. Po nahoře vyobrazených schodech se pohybují vedle sebe dvě osoby týmž směrem. Přitom však jedna sestupuje dolů a druhá vystupuje nahoru. Kontakt mezi nimi je zřejmě nemožný, protože žijí v různých světech, a proto neví jeden o existenci druhého.“

„*Nahoře a dole*“ (1947)

Z mnoha dalších děl mě zaujala např. litografie: „*Nahoře a dole*“ . Perspektiva zachycuje ze dvou míst pohled na totéž místo a tutéž scénu, která se odehrává v podloubí jakési budovy. Mladíka sedícího na schodech a dívku vyklánějící se z okna vidíme současně jak z žabí, tak ptačí perspektivy. Podlaha jednoho vyobrazení se však zároveň stává stropem obrazu druhého.

Zajímalo by mě, co Escherovi sloužilo jako předloha. Zda to byly jeho reálné pohledy na svět kolem sebe, nebo vlastní fantazie, které dokázal natolik popustit uzdu, že vše kolem něj získávalo takový tvar a funkci, jakou si Escher přál. Linky, horizont, budovy, rozmanití živočichové, jako by před jeho očima ožívali a on jim jen svobodně dával prostor. Takový, jaký člověk nikdy nemůže obsáhnout. Možná toužil po poznání jiných dimenzí, možná si jen nevinně, jako malé dítě, hrál

s prostorem. Hravost je přece lidem vlastní...